

Lauha sää tietää aikaisia puhdistuslentoja

Lämmin sää saattaa yllättää mehiläiset aikaisiin puhdistuslentoihin. Tällöin tarhaajien tulee tarkkailla tiiviisti pesien ruoka- ja varrotilannetta.

Poikkeuksellisen lämmin talvi on saanut mehiläiset lentämään eteläisissä naapurimaissamme Tanskassa, Virossa ja Latviassa jo tammikuun lopussa. Meillä pimeys on pitänyt mehiläiset pääsääntöisesti pesässään. Jos sää jatkuu lauhana, aikainen puhdistuslento on Etelä-Suomessakin todennäköinen. Tällöin ruoka- ja varrotilannetta on tarkkailtava tiiviisti.

Sikiöinti kuluttaa talviruokavarastoja

Aktiivisen mehiläisvuoden rajapyykinä pidetään puhdistuslentoa. Sen jälkeen sikiöinti lähtee voimakkaasti käyntiin. Sikiöinnin alkaminen helmikuun alussa ei välttämättä kuitenkaan ole iloinen asia. Pitkä sikiöintikausi tietää yleensä myös pitkää lisääntymiskautta varroapunkille. Lisäksi

ruokavarat alkavat huveta nopeasti sikiöinnin alettua. Kevään säistä riippuu, miten mehiläiset saavat kerättyä mettä ja siitepölyä ruokavarojen täydennykseksi ja sikiöinnin jatkuvuuden turvaamiseksi. Aikaista kevättä myös seuraa usein takatalvi.

Pitkät kylmät tai sateiset jaksot voivat keväällä johtaa helposti yhteiskunnan nälkäkuolemaan, ellei tarhaaja seuraa tilannetta. Ruokaa ei kuitenkaan saa antaa liikaa, vaan ainoastaan tarvittaessa ja pieninä annoksina – esimerkiksi kaksi-kolme litraa 50-prosenttista sokeriliuosta kerrallaan. Jos ruoan tarvetta ei ole, mehiläiset varastoivat lisäruoan ja sokeria saattaa sekoittua hunajaan. Ennen satoa ylimääräinen talviruoka täytyy ehdottomasti poistaa eikä hunajalaatikkoon saa koskaan siirtää mahdollisia talviruokakakkuja.



Keväällä mehiläiset tarvitsevat paljon puhdistuslentoja, ja siksi 50-prosenttinen sokeriliuos on lisäruokintaan hyvä vaihtoehto. Tyhjä reunakakku otetaan pois ja ruokintakehä laitetaan tilalle. Myös sokeritaikinaa voi käyttää lisäruokana.



Ruokavarantoja voi tarkastella myös reunakakuista. Huomaa kuitenkin, että kakun yläreunassa saattaa olla hyvin ruokaa, mutta samaan aikaan kennot voivat alareunassa olla tyhjiä. Pesän paino kertoo tilanteen paremmin.



Maritta Martikkala
mehiläishoidon neuvoja

Kuvat: Maritta Martikkala, Tarja Ollikka

Vahva yhteiskunta kuoli nälkään, vaikka siitepölyä oli runsaasti.

Keväällä sekä siitepöly että hunaja tarpeen

Talvipäivillä kuulumme professori Geraldine Wrightin luennolla, että eri-ikäiset mehiläiset tarvitsevat erilaista ruokaa. Lentomehiläisten ruokavalio koostuu hiilihydraateista eli hunajasta tai talviruusta. Kehittyvät toukat ja nuoret aikuiset mehiläiset puolestaan tarvitsevat myös paljon siitepölyä. Molempia pitää siis olla pesässä keväällä. Usein talviruuan alta löytyy syksyllä varastoitua siitepölyä, joka riittää alkuun. Lentomehiläiset hakevat ahkerasti uutta siitepölyä ja mettä aina säiden salliessa, mutta tarvitsevat samalla polttoaineeksi runsaasti hiilihydraattia. Talviruoka eli varastoitu sokeri tai hunaja on välttämätöntä kevään lentomehiläisille.

Kevään varroatorjunta punkkitilanteen mukaan

Varroatorjunta on tarpeen tehdä keväällä, jos myöhäissyksyn oksaalihappokäsittelyssä punkkeja tippui satoja. Oksaalihappo tehoaa vain aikuisiin mehiläisiin, ja koska punkit vilahtavat heti ensimmäisiin sikiökennoihin lisääntymään, torjunta täytyy tehdä ennen kuin peittosikiöala kasvaa kämmenen kokoa suuremmaksi. Hyvä ajankohta on siis viikon sisällä puhdistuslennosta. Jos torjunta jää tekemättä, toinen mahdollisuus on tehdä toukokuussa pistekäsittely eli lyhytaikainen muurahaishappotorjunta.

Tymol-tyynyä ei saa missään nimessä laittaa pesään keväällä. Tymolin voimakas haju jää kesän hunajaan, jos sitä käytetään keväällä tai tyyny unohtuu talveksi pesään.

Talvitappioiden yhtenä syynä kylmä kesä?

Talvipäivillä esitin pohdintoja talvitappioista ja COLOSS-kyselyn vastaajien käyttämistä torjuntamenetelmistä. COLOSS-talvitappiokyselyn materiaalissa näytti siltä, että muita vähäisemmällä talvitappioilla selvinneet ammattitarhaajat eivät poistaneet aktiivisesti kuhnuritoukkia, mutta tekivät muita vastaajia enemmän kevättorjuntia. Tämä oli mielenkiintoinen havainto. Kevättorjunta saattaa olla tarpeen, jos kuhnuureita ei poista, mutta asian varmistaminen vaatii lisäselvityksiä.

Varroaseurantaryhmään tarvitaan edelleen lisää havaintotarhaajia, jolloin tätäkin asiaa voidaan tutkia ja tarkentaa tarhaajille annettavia ohjeita. Tämän kevään COLOSS-talvitappiokyselyyn tulee myös selkeämpiä kysymyksiä torjuntajärjestelmistä.

Talvitappioiden ja sään yhteyttä tarkasteltaessa näytti, että korkeiden talvitappioiden talvea edelsi keski-

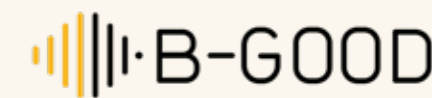


Lauha talvi on saanut mehiläiset pysyttelemään lentoaukolla lähtövalmiudessa.

lämpötiloiltaan poikkeavan kylmä kesä ja syyskuukausista ainakin lokakuu. Lisää tutkimusta kuitenkin tarvitaan, mikä kylmän kesän jälkeisten tappioiden takana voisi olla – talvimehiläisten huono ravitsemustilanne, siitepölyn puute, varroan lisääntyminen, parveilu, emon huono pariutumisen vai jokin muu tekijä.

SML mukana kehittämässä tulevaisuuden mehiläishoitoa

B-GOOD-hankkeella pyritään luomaan uudenlaisia apuvälineitä mehiläistarhaajien hoitopäätösten tueksi. SML osallistuu nelivuotiseen hankkeeseen yhdessä 12 muun EU-maan kanssa.



Kesällä 2019 alkaneen B-GOOD-projektin kunnianhimoisen tavoite on kehittää ja testata laskennallisia menetelmiä, jotka helpottavat mehiläistarhaajien hoitopäätöksiä. Päämääränä ovat entistä terveemmät mehiläiset ja sitä kautta kestävä, tulevaisuuden tarpeet huomioiva mehiläishoito Euroopan unionin alueella.

Projektissa on mukana 13 maata ja 17 yhteistyökumppania. Hanketta koordinoi Ghentin yliopiston professori Dirk de Graaf. Koko projektiin on varattu rahaa 7,9 miljoonaa euroa, josta Suomessa tehtävään tutkimukseen on osoitettu noin 87 000 euroa. Projekti kestää neljä vuotta, ja siinä on mukana monen alan asiantuntijoita ja tutkijoita.

Suomessa kerätään tietoa koetarhoilta ja kyselyillä

B-GOOD on jaettu kymmeneen työpakettiin. Suomen Mehiläishoitajain Liitto osallistuu aktiivisesti

näistä kahteen. Toisessa kerätään tietoa mehiläispesistä koetarhoilla (WP1) ja toisessa kyselyiden avulla (WP4). Välillisesti liitto osallistuu mo-
neen muuhunkin työpakettiin, koska kaikki hyödyntävät toistensa tuloksia ja kaikki tulokset tarvitaan kokonaisuuden rakentamiseen.

WP1-paketin vastuuhenkilönä toimii tutkija Coby van Dooremalen Alankomaista. Paketin ensimmäisessä vaiheessa koetarhoja on kolmessa eri maassa ja ne ovat tutkimusyksiköiden vastuulla. Toinen vaihe eli kenttäkoe A alkaa vuoden 2020 lopulla, ja siihen valitaan kokeneita tarhaajia eri puolilta Eurooppaa. He keräävät menetelmän avulla tarhoiltaan tietoa ja kehittävät digitaalisen tiedon tulkin-
taa. Viimeisessä vaiheessa eli kenttäkoe B:ssä on mukana tarhaajia jo lähes kaikista Euroopan maista.

Tarkkailijoiksi tarvitaan viisi kokenutta tarhaajaa

Toiseen vaiheeseen tarvitaan Suomesta viisi tarhaajaa, joista jokaisella

on kolme tarkkailupesää. Pesien alle asennetaan projektin vaaka (BEEP) ja pesiin asennetaan lämpötilaa mittaava anturi sekä pesän ääniä rekisteröivä mikrofoni. Lisäksi tarhaajat kirjaavat erilaisia havaintoja, ottavat valokuvia pesästä ja kakuista sekä laskevat varroapunkteja. Tarkempi ohjeistus saadaan kesän 2020 aikana. Tarhaajat käyttävät kirjanpidossa ja tulosten raportoinnissa projektia varten kehitettävää BEEP-ohjelmistoa ja -tietoaustaa.

WP4-työpaketin vastuuhenkilönä on Wim Verbeke Ghentin yliopistosta. Työpaketissa kerätään tietoa mehiläisistä ja niiden ympäristöstä kyselyiden avulla. Tiedot analysoidaan ja yhdistetään muiden työpakettien kokoamiin tietoihin. Kyselyt kohdennetaan kaikille alalla toimiville tahoille laaja-alaisesti mehiläistarhaajista viranomaisiin ja alan yrityksiin. SML osallistuu ainakin tarhaajille osoitettaviin kyselyihin.

Maritta Martikkala